

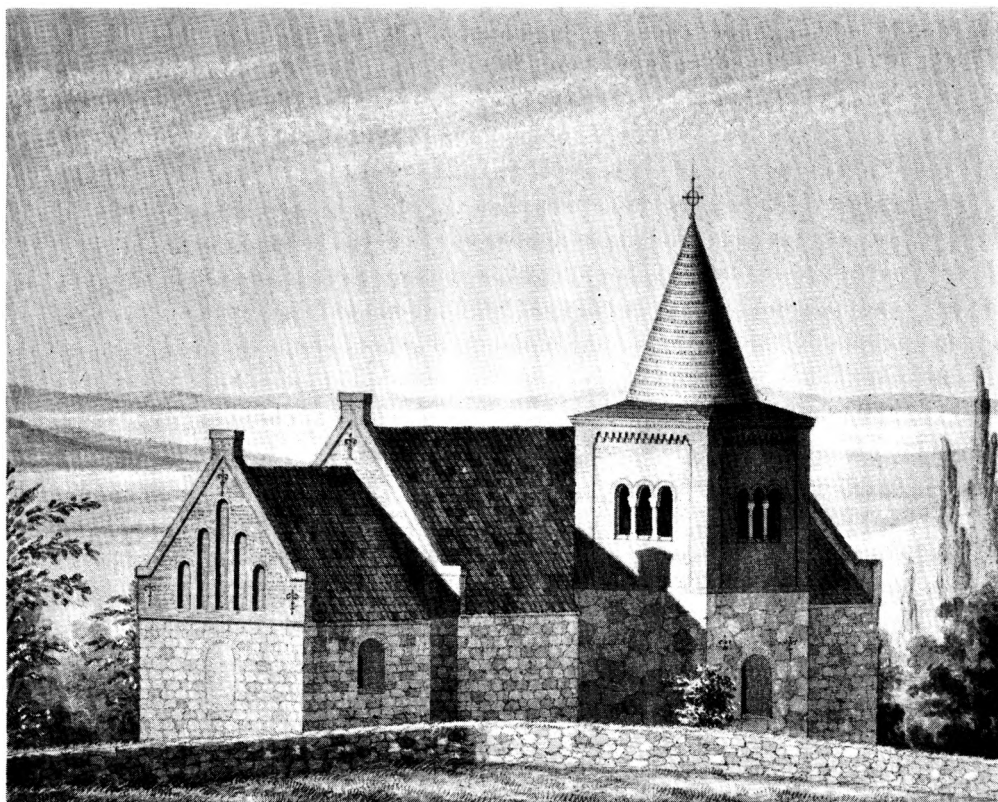

Fig. 1. Vellerup. Kirken set fra nordøst. Laveret tegning af J. K. Løffler 1873—74

VELLERUP KIRKE

HORNS HERRED

Sognet nævnes i Roskildebispens jordebog fra 1370'erne¹, men er ikke opført i Landebogen 1567. 1591 havde Eiler Krafse til Egholm patronatsretten til kirken; den karakteriseres som et lidet kapel, der siden Arilds tid har ligget til Vellerupgård². Frantz Pogwisch til Ravnholt, der 1645 nævnes som besidder af patronatsretten³, skødede 1653 denne (samt Vellerup hovedgård) til Oluf Rosenkrantz til Egholm⁴. I øvrigt har sognet været *anneks* til Ferslev og haft samme tilhørsforhold som denne (p. 2755). Kirken overgik til selveje 28. juni 1911.

1696 siges, at kapellet er uden klokketårn og bygget i forrige tider på to gamle jomfruers bekostning⁵.

Landsbyen Vellerup ligger på nordsiden af Vellerup vig, der nu er halvt udtørret; inderst i de slyngede engdrag står hovedgården Egholm på sin mar-

Fig. 2. Vellerup. Ydre, set fra sydøst.

Poul Nørlund 1919

kante borgbanke⁶. Sognets maleriske bakker og skrænter mod Isefjord og vigens munding dækkes i disse år med en hastigt voksende sommerhusbebyggelse. Kirken ligger på en skråning på nordsiden af landsbyens hovedgade, hvor terrænet stiger op imod den beskedne Kirkehøj, nordøst for kirken. En bæk på kirkegårdens vestside afvander Kirkemosen og mandede tidligere ud i det store gadekær (fig. 11).

Den lille kirkegård, der ønskedes udvidet i 1830'erne⁷ og planeredes 1861⁸, hegnes af stengærder, der repareredes 1835⁹ og 1861⁸. Hovedindgangen er på sydsiden og består af køreport og to fodgængerlåger med jerngitterfløje mellem granitpiller. En allé af ældre lindetræer fører fra den fremrykkede indgang til kirkegårdens sydlige dige. Langs alle sider store elme- og asketræer samt enkelte kastanier. I medfør af kirkeloven 1861 skulle brolagt *fortov* anlægges året efter⁹, hvilket vist aldrig gennemførtes.

Rødmalet træhus med redskabsrum og lokum i kirkegårdens nordvestre hjørne; 1930 byggedes et *lighus* efter tegning af Knud Barfoed¹⁰. †*Klokkestabel*, se p. 2783.

Kirken består af romansk kor og skib, gotisk vestforlængelse og våbenhus samt på nordsiden et tårn fra 1861. Orienteringen har lille afvigelse mod nord.

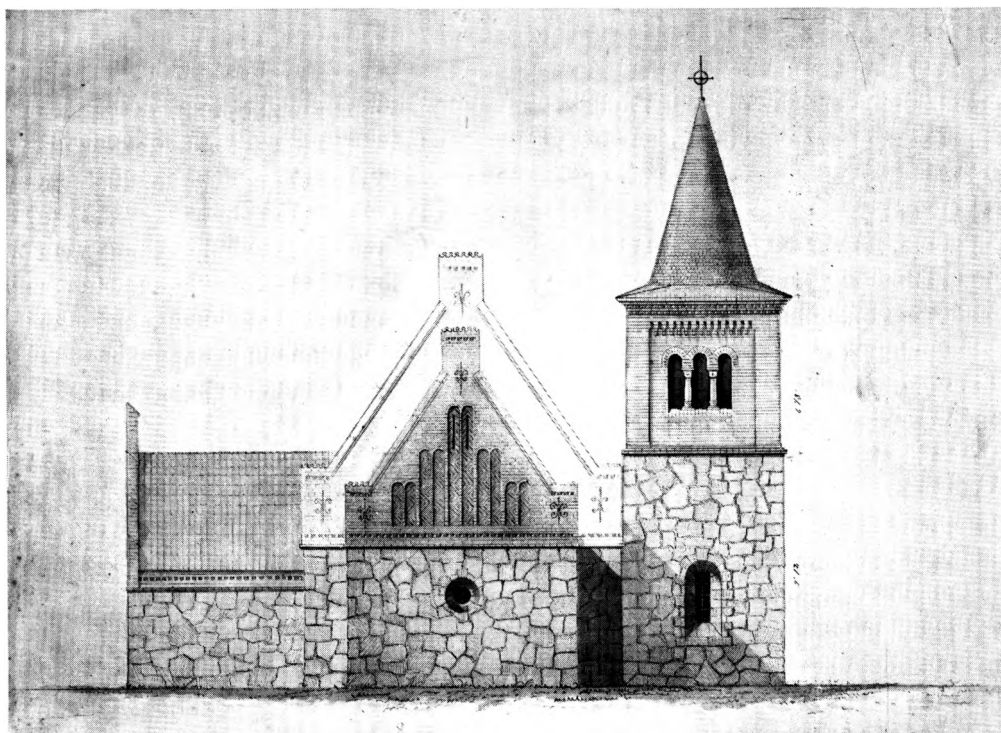

Fig. 3. Vellerup. Projekt til kirkens ændring: Opstalt af østsiden 1:200. Bemærk de slettede kamtakker. H. S. Sibbern 1859—61 (p. 2784).

Den oprindelige bygning, koret og skibets to østre fag, er med 100—105 cm tykke mure opført af *kampesten*, der er tildannet næsten til *kvaderform* og lagvis henmuret under anvendelse af mindre flækker¹¹. Særlig på korets og skibets sydsider træder syldens overside frem. Hjørnekæderne er sat af større blokke, og et par steder iagttages en *frådstenskvader* øverst (jfr. p. 2356); sidstnævnte materiale samt *kridt* er benyttet til vinduer og andre detaljer. Façaderne synes oprindelig at have stået med kvaderridsning på et udjævnende mørtellag. Korets sydøstre hjørne, der 1844⁹ ønskedes repareret med jernankre, hviler på en granitsten, i hvis næsten kvadratiske overside der er en cirkulær tilhugning med diameter på 76 cm¹².

Af den beskedne bygnings oprindelige enkeltheder er begge de rundbuede *døråbninger* i behold i omdannet skikkelse. På våbenhusloftet ses syddørens stik af kileformede granitkvadre; i østsiden af den nordre åbning er bevaret en bemærkelsesværdig 163 cm høj granitkarmsten med hjørnestav, hvor begge ender er udformet med vulst og klokapitællignende afslutning (fig. 5).

Et oprindeligt, rundbuet og dobbeltsmiget *vindue* er (med borthugget glasfals) bevaret på korets nordside, mens de øvrige, oprindelige vinduer, der står tilmuret, kan spores med undtagelse af et i korets sydside, hvor det nuvæ-

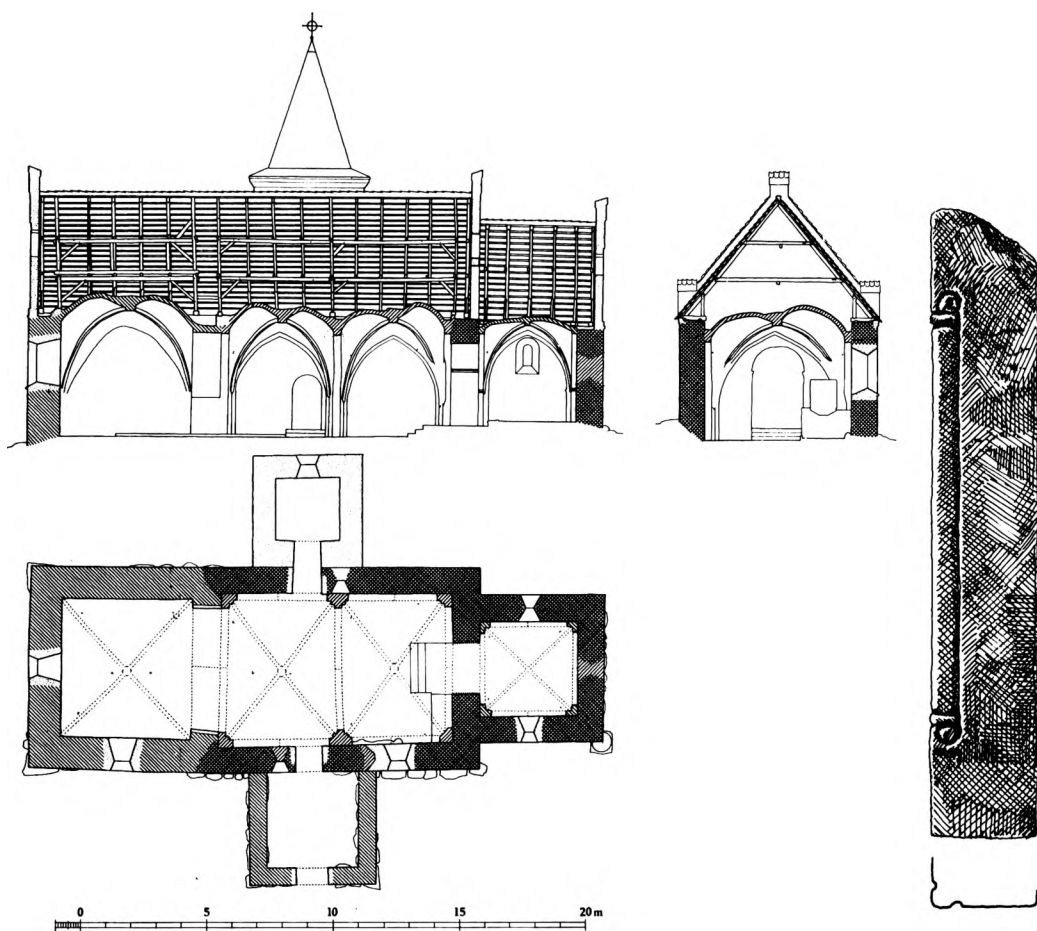

Fig. 4—5. Vellerup. 4. Snit og plan. 1:300. Målt og tegnet af Henrik Jacobsen 1973 med korrektioner 1976. 5. Karmsten i norddøren. 1:20 (p. 2781). Henrik Jacobsen og K. de F. L. 1976.

rende er en rekonstruktion fra 1861. Korets nordvindue og det blændede i østgavlen måler udvendig ca. 135x85 cm, og siderne er sat med kridtsten, der i stikkene er kileformede. Skibet har haft tre vinduer af lignende størrelse, eet i nordsiden og to mod syd; til sider og stik er her fortrinsvis anvendt frådsten. I kirkens indre står den slanke, rundbuede *koråbning*, hvis kragbånd af kridtsten¹³ har affaset underside. Kampesten i skibets sydside må være rester af muret vægbænk.

Ændringer og tilføjelser. Før skibets overhvælving er det østre vindue i sydsiden afløst af en godt een meter bred, fladbuet åbning, hvis sider er opmuret med munkesten og danner smig til begge sider for en helsten dyb, lige gennemløbende lysning.

Af kirkens *krydshvælv* er korets utvivlsomt ældst og skal formentlig henfø-

res til første del af 1300'rne (jfr. p. 2608 og 2648). Hjørnepillerne, som intet forlæg har for de kvartsten brede ribber, er forsynet med ensidige, hulkantede, eet skifte høje kragbånd. Skibets to ret stærkt buklede hvælv kan næppe være ældre end 1400'nes senere del. De hviler på falsede piller, der har forlæg for skjold- og gjordbuer samt ribber, men ingen vederlagsmarkering; overgangen fra pillefremspring til ribbe formidles ved affasede hjørner på nederste ribbesten; toprude i begge fag. Helstens overribber med enkelte trinsten; tilmuret *lem* i søndre svikkel af vesthvælvets vestkappe. I østre fag er cirkulære *afløbshuller*, i vestre rektangulære. I begge skibets østhjørner har prædikestolen foranlediget kraftig behugning af buer og ribber.

Vestforlængelse. At dømme efter omstændighederne i mur og tag, hvor de to bygningsdele mødes, er det efter overhvælvningen, at skibet blev øget med eet fag mod vest. Byggemateriale og -teknik i udvidelsens 125—130 cm tykke mure, i hvis fod der indgår store marksten, svarer til den oprindelige kirkes, og skønt stenene i forlængelsen er lidt større end dem i skibets murværk, har man tilstræbt at fortsætte skifterne herfra. Indvendig er ved opmuringen udført hvælvforlæg, der formentlig straks er blevet benyttet til fagets krydshvælv, som i alt væsentligt er mage til hvælvene i skibet. Spor af et spidsbuet vindue er iagttaget i sydvæggen¹⁴.

I den sene middelalder rejstes *våbenhuset* foran mandsdøren. På en syld af store, fremtrædende marksten er murene opført af munkesten i munkeskitte, hvor der i flankefaçaderne indgår dekorative bæltter af marksten. Taggavlen præges af restaureringen 1861 og indeholder under den tindeprydede kam fem rundbuede høj blændinger, hvoraf den midterste har sildebensmønstreret bundflade. Den rundbuede døråbning er utvivlsomt ved nævnte restaurering udført som en ændring af den oprindelige. Indvendig står rummet med gråmalet træloft på røde bjælker, og særlig i østsiden er der spor af muret *vægbænk*.

Hofman meddeler¹⁵, at kirkens klokker hænger i en muret *†klokkekam*. På grund af manglende vedligeholdelse truede denne 1789¹⁶ med at falde ned, og året efter anbragtes klokkerne på kirkegården⁸ i en tømret *†»klokkestol«*, som 1836 behøvede nyt tag⁹.

På skibets nordside, foran kvindedøren, rejstes 1861 et *tårn* efter tegning (fig. 3) af Henrik Steffens Sibbern (1826—1901), som ledede den samtidige restaurering, der udførtes på initiativ af kirkeejeren, politikeren Wolfgang von Haffner til Egholm. Det lavstammede tårn er to etager højt, opført i nyromanske former med en underdel i kløvestensmurværk og klokkestokværk i blank mur af små røde sten; det krones af en kegle af glaserede, gule tegl, som røber arkitektens norditalienske inspiration.

Kirkens *tagværker* er af egetræ og bortset fra mindre tilføjelser og reparationer¹⁷, sikkert alle senmiddelalderlige. Skibets og vestforlængelsens tagvær-

Fig. 6. Vellerup. Indre, set mod vest.

N. E. 1973

ker (fig. 4), hvoraf førstnævnte må være opsat i forbindelse med hvælvslagningen, er af sædvanlig langstolstype. Skibets spærfaq er nummereret fra vest, på sydsidens spær med streger, ved andre samlinger med forskellige mærker.

I det ydre står kirken i dag næsten uforandret siden restaureringen 1861. Ved denne lejlighed gennemførtes ret betydelige ændringer: Puds og hvidtekalk bankedes af kor og skib, som tillige fik nye taggavle¹⁸ af røde sten i blank mur i lighed med våbenhusets. Vinduerne i skibet udformedes som relativt store, rundbuede og dobbeltsmigede åbninger, mens korets sydvindue tildannedes i lighed med det oprindelige på nordsiden. Overalt indsattes støbte jernrammer⁸. Siden de første efterretninger i 1830'rne⁹ har kirken haft tegltag, og alle tagflader er nu forsynet med vingesten. Indvendig er kirken hvidkalket. Korets *gulv*, der er hævet tre trin over skibets, har belægning dels af små, kvadratiske, gule cementfliser, dels af større, ottekantede, grå; en trappe af kantstillede, gule klinker er 1976 etableret foran triumfbuen. I skibet ligger i gangen gule, kvadratiske teglfliser, der formentlig udgør en rest af dem, der lagdes 1852⁹, mens der i stolestaderne siden slutningen af 1920'rne¹⁰ har været træ. Rødgule mursten på fladen er gulvbelægningen i våbenhuset.

†*Kalkmalerier*. På Frederik V.s tid sås på væggen over for prædikestolen

Fig. 7. Vellerup. Indre, set mod øst.

L. L. 1977

våben og ovenover Billernes stamtavle tillige med mere eller mindre ulæselige navne¹⁹.

INVENTAR

Oversigt. Kirkens indre præges hovedsageligt af orglet fra 1976, som utraditionelt er indbygget i skibets nordøstre hjørne, og de mørktmalede stolestader fra forrige århundrede. Af middelalderligt inventar findes i kirken kun en romansk fontekumme og en sengotisk klokke. Det øvrige stammer for størstedelens vedkommende fra 1600'rne og er skænket af kirkeejerne.

Alterbordet er en nyere fyrretræskasse, kun 57 cm dyb.

Alterklædet, fra o. 1970, af gult silkedamask med kors af metalblik, afløste et af rødt fløjl.

Altartavle (fig. 8). Ifølge beretning fra o. 1750¹⁹ læstes dengang på tavlen årstallet 1632 flankeret af DB og CB. Det er en nærliggende formodning, at det sidste B er fejllæsning eller -afskrift for K, således at initialerne står for Dorte Banner og Christoffer Krafse, jfr. prædikestol²⁰. Storfeltet rummer yngre korsfæstelsesmaleri, som flankeres af pilastre med dydehermer, mod nord hå-

bet med due i hånden, mod syd kvinde med bog, sandsynligvis troen. Skafterne smykkes af englehoved i bruskbarokke skæringer. Tilsvarende vinger. Postamentet har fremspring under pilastrene og er i øvrigt glat; det samme gælder gesimsfrisen, hvor to bøjler smykket af englehoved med udbredte vinger bærer den stærkt udkragende kronliste, som på undersiden er smykket med pærestav. Tavlen krones af brudt trekantgavl, flankeret af putti med lidelsesredskaber: søjle og muligvis staven fra et kors. I gavlen er anbragt et ældre krucifiks fra o. 1300. På grund af sin størrelse, højde ca. 60 cm, må det antages at være et *processionskrucifiks*. Figuren har strakte, næsten vandrette arme. Hovedet, som er faldet ned på højre skulder, bærer tornekrone. Brystkassen er fremhævet, lændeklædet, der dækker venstre knæ, har få, næsten vandrette folder. De uforholdsmæssigt store fødder er korslagte. Nyere korstræ med rektangulære skiver for enderne og halvcirkelskiver på den lodrette stamme.

Tavlen står ferniseret med forgyldte frakturindskrifter. I postamentet: »Hvo som æder mit Kød ... Johannes: VI:« og i gesimsfrisen: »Jesu Christi Hans Søns Blod ... Johannes: I:«. I storfeltet er indsat *maleri*, olie på lærred, 112 x 88 cm, forestillende den korsfæstede. Billedet er en kopi af Anton van Dycks korsfæstelsesmaleri²¹. Farveholdningen er mørk med en del mørkviolet.

Altersølv. Kalk og disk fra 1682. *Kalken* svarer til den i Sæby²², der ligesom Vellerup hørte under Egholm. Begge har under bunden enslydende giverindskrift og de samme stempler. Den sekstungede fod er flad, forsynet med fodplade og lav standkant, knoppen fladtrykt og prydet af seks glatte rudeboser, hvorimellem foldeværk. Bæger fra 1800'rne. Den graverede versalindskrift under fodpladen lyder: »H. Oluf Rosenkrantz. F. af Eegholm« — »F. Birgitte Krabbe. F. K. S. K.«. Under foden hjerteformet mesterstempel for Christian Winnecke (Boje 200) og Københavnsmærke 1682. Højde 22,5 cm. *Disk* er glat med graveret cirkelkors på randen. 15 cm i tv. Under bunden samme indskrift og stempler som kalken.

Skål, af kongeligt porcelæn, sort med guld kors og -kanter. En tilsvarende *†kande*, som forefandtes 1962, var 1973 slået i stykker.

Alterstager, formentlig fra 1691, 35,5 cm høje, med næsten ensdannet fod- og lyseskål. Det rigt profilerede skaft har på midten pæreformet led flankeret af kugle- og skiveled. Midt på skaftet er der fæstnet et skjold med to graverede våben tilhørende familierne Krabbe (med bjælke) og Skeel (tværdelt). Over grevekrone læses: »H: O:(tte) Krabbe. F. B.(irgitte) Skeel«, og flankerende våbenene står årstallet »16« »91«.

Processionskrucifiks, se altertavle.

Alterskranke, 1852⁹, halvrund, med drejede balustre af træ, svarende til prædikestolsopgangen.

Døbefont, romansk, af grovkornet, gråblå granit på cylinderformet, hvidkål-

Fig. 8. Vellerup. Altertavle (p. 2785).

K. M. 1962

ket fod af cement. Tvm. ca. 75 cm. Kummen prydes af 13 enkle arkader og hviler på en stor tovvstav. Fonten er usædvanlig i det nordsjællandske område. I Sønder Dalby (DK. Præstø p. 580) findes en parallel og i Solbjerg (Holbæk amt) en lignende, dog med mindre tovvstav over arkaderne²³.

Fig. 9. Vellerup. *Korbuekrucifiks i Nationalmuseet (p. 2788).

L. L. 1977

En granitsten, der nu er indmuret i korets sydøsthjørne, kan have dannet underlag for fonten.

Dåbsfad, o. 1700, af messing, glat, med temmelig bred kant. Tvm. 53,5 cm.

Dåbskande, antagelig fra 1862 ²⁴, af tin, svarende til kanderne i Skibby og Ferslev (p. 2689, 2770). 1920 sås i bunden stempel med CMS for Carl Magnus Svanberg og Københavnsmærke 1842, det år han blev mester.

*Korbuekrucifiks (fig. 9), romansk, fra 1100'rne, udgået fra det samme værksted, som leverede et jævndrende krucifiks til Skuldelev (p. 2586 og fig. 7). Den 135 cm høje figur har en tilsvarende speciel udformning af ryggen, ligesom

hår- og skægbehandling er den samme, hvilket også gælder lændeklædets drapering. Venstre arm og korstræet er gået tabt. Stafferingen mangler for en stor del, men det ses endnu, at hår og skæg har været mørkebrunt, de nøgne legemsdele lysegrå, munden rød og nogle af lændeklædets folder gråblå, andre røde; enkelte steder ses rester af en forgyldt bort. Siden 1920²⁵ i NM. (inv. nr. D 3771/1966).

Prædikestol (fig. 10), med malet årstal 1640. Stolens oprindelige fire fag er suppleret med et nyere femte. Det høje, svagt karnisformede postament²⁶ smykkes af knægte med skiftevis diademhoved og våben tilhørende kirkeejeren (Christoffer) Krafse og hans hustru (Dorte) Banner (sml. altertavle). I de gamle storfelter ses profillisteindrammet fyldning med hammerudvidelse foroven og fladsnit til siderne. Fyldingerne optages af evangelister stående på fladt fodstykke; regnet fra opgangen er rækkefølgen nu: »S: Marcus«, »S: Mattheus«, »S: Lucas« og »S: Johannes«. Af disse er de to sidste fornyede. På hjørnerne står dydehermer: kærlighed med barn, håbet med anker, retfærd med sværd og troen med kors. Skafterne har reliefskårne masker. Gesimsfrisen er glat, kronlisten prydes af pærestav, og på hjørnerne sidder bøjler med englehoved. Evangelister og hermeffigurer er skåret med lange snit, ansigterne har høje pander, halsen er tyk og lang.

Stolen står i ferniseret eg med nyere, forgyldt fraktur. I postamentet: »Det er min Trøst ... Psalm. 119« og i gesimsen: »Salige ere de ... Lucas XI. 1640«. Evangelistnavnene er malet i hængestykker under storfelternes hammerfyldning og viser, at Markus og Matthæus er byttet om. Underbaldakinen er fornyet, uvist hvornår.

Opgangen har spinkle, drejede balustre af træ, svarende til alterskrankens fra 1852. Siden 1914 i skibets sydøsthjørne, tidligere i nordøsthjørnet (jfr. p. 2783).

Stolestader, formentlig fra restaureringen 1861. De glatte gavle med spærformet afslutning er brunmalede med rødt midtparti, hvori to forskellige, forgyldte skablonmønstre. På loftet ligger en låge med glat fyldning. Det vestligste rygpanel i nord er et genanvendt ældre, formentlig fra renæssancen.

To *pengebøsser*, af jernblik.

†*Pulpitur*? 1842 ønskedes sprinkelværket under tårnet borttaget. Der menes antagelig vestforlængelsen.

Orgel, bygget 1976 af Th. Frobenius & Sønner, Kgs. Lyngby. Seks stemmer, et manual og pedal. Façade tegnet af arkitektkontoret Jørgen Maglebye i samarbejde med orgelbyggeriet. †*Orgel*, bygget o. 1910 af Horsens Orgelbyggeri ved M. Sørensen²⁷. Købt brugt 1947 fra Tuse kirke, Holbæk amt. Et manual med fire stemmer og oktavkoppel. Pneumatisk bælghventillade. Indtil 1947 anvendtes et †*harmonium*.

Fig. 10. Vellerup. Prædikestol med malet årstal 1640 (p. 2789).

E. M. 1962

Salmenummertavler, 1800'rne, med trekantgavl, glatte, med søm til messingtal. Sortmalede.

Lysekroner. En hjulformet fra 1861 (?) og to af barokform. I skibet.

Jordpåkastelsesspade, med drejet skaft og messinglaf.

Klokker. 1) 1400'rne, sengotisk, glat, med korsblomstfrise ved halsen. Tvm. 50,5 cm (Uldall p. 136).

2) »Omstøbt af L. Andersen Aarhus 1898« ifølge slagkantens versalindskrift. På klokkelegemet ses aftryk af mønt med Christian IX.s initialer og klokkestøberens mærke LA under trekantfelt. Om halsen latinsk indskrift med reliefversaler: »Excellentissimus Dn Otto Scheel dominus de Wallø et Egholm Eques consiliarius regis intimus et coniux eius illustrissima domina Christina Bille de Birkelse in honorem dei et ecclesiae Sciibyensis ornamentum hane campanam propriis impensis fundendam curarunt anno Christi 1688 domina Augusta Amalie Langenau domina de Egholm hane campanam refudit et instauravit anno domini 1898« (»Hr. Otto Scheel til Vallø og Egholm, ridder, gehejmeråd og hans berømmelige hustru fru Christine Bille til Birkelse har ladet denne klokke støbe på deres egen bekostning til Guds ære og Skibby kirkes prydelse i Kristi år 1688. Fru Augusta Amalie Langenau, frue til Egholm har omstøbt og fornyet denne klokke i Herrens år 1898«). Tvm. 66,5 cm.

†*Klokke*, 1688, støbt til Skibby, jfr. klokke nr. 2. Det vides ikke, hvornår den er kommet til Vellerup, kun at den hang her 1758²⁸.

Klokestol, 1861, af fyr, med indstemmet: »C P MDCCCLXI« (jfr. tårn).

KILDER OG HENVISNINGER

RA. DaKanc. B 99. 1591—92 Fortegnelse på kronens gejstlige gods, indsendt af lensmændene i henhold til kgl. missive af 28. dec. 1590. III Sjælland. — *LA. Ferslev-Vellerup sognekaldsarkiv*. B 1. Liber daticus 1851—61. — *Ved embedet*. Synsprotokol 1862ff. — Menighedsrådsprotokol 1923 ff. — Se i øvrigt arkivalier for Frederiksborg amt i almindelighed, p. 30.

Nationalmuseet. Indberetninger ved Henry Petersen 1873, F. Uldall 1897 (klokker), Poul Nørlund og Erik Zahle 1919 (henholdsvis bygning og inventar) med tilføjelser af Vibeke Michelsen 1962 og Marie-Louise Jørgensen 1973. Bygningsbeskrivelse ved Kjeld de Fine Licht, inventarbeskrivelse ved Marie-Louise Jørgensen og orgel ved Ole Olesen.

Fyldige *udskrifter* af arkivalier kirken vedr. findes i NM.

Tegninger. NM. Kirken set fra nordøst, usign., udat.; samme af J. B. Löffler 1873—74, C. G. Schultz 1938 (plan). *Kunstakademiets saml. af arkitekturtegn.* H. S. Sibbern 1859—61 (restaureringsprojekt).

Notebøger. NM. Henry Petersen XXXI, 132ff. — Uldall I, 143.

¹ Roskildebispens Jordebog p. 161. I Roskilde domkirkes rgsk. 1504 er Vellerup opført jævnsides med herredets øvrige sogne (ibid. p. 343). ² RA. DaKanc. B 99. Fortegnelse på kronens gejstlige gods. ³ RA. DaKanc. Indlæg til registre og tegneiser samt henlagte sager. Læg ad 1645 VI. ⁴ LA. Egholm gods. Registratur over pergamentsbreve. ⁵ RA. Da Kane. A II 3, nr. 28. Fortegnelser og div. dok. kirker vedr. 1630—1702. Læg 1695—96: Kirkefortegnelse, Sjællands stift. ⁶ Jfr. Johannes Hertz i NM Arb. 1962, p. 94—119. ⁷ RA. DaKanc. 1. dept. H 49. Div. indb. om kirkers og præstegårdes tilstand 1808—46. LA. Lynge-Frederiksborg og Horns-Ølstykke herreders provsti. Prot. over synsforretninger over præstegårde og kirker 1831—62. ⁸ Synsprot. 1862ff.

⁹ LA. Lyng-Frederiksborg og Horns-Ølstykke herreders provsti. Prot. over synsforretninger over præstegårde og kirker 1831—62. ¹⁰ Ved embedet. Menighedsrådsprot. 1923ff. ¹¹ P. Nørlund 1919 nævner tillige stumper af munkesten, hvilket dog ikke lader sig bekræfte. På skibets nordside er omkring een meter over terræn indmuret kvader med skråkant. ¹² Stenen kan have været underlag for kirkens døbefont, som formodet af Henry Petersen 1873. ¹³ Henry Petersen 1873. ¹⁴ P. Nørlund 1919. ¹⁵ NM. Hans de Hofman: Siellands Kirkers og Sogners etc. Beskrivelse 1755—1773. Tome I, fol. 151, nævner, at klokken hænger i »en aaben Muur . . . over Taarnet«(I). ¹⁶ RA. Da-Kanc. F II 2—47. 1792. Indb. fra gejstligheden om kirkernes tilstand i henhold til cirkulære 1791. ¹⁷ Eksempelvis 1859 (note 9). ¹⁸ 745 med »jernbogstaver«, formentlig refererende til årstallet 1745, eksisterede på Frederik V.s tid uden på kirken (RA. Håndskriftsaml. Danmarks Top. VI C 3. Antegnelser til nogle anmærkninger i en part af Roskilde amt og Jægerspris amt) og kan have siddet på en af gavlene. ¹⁹ RA. Håndskriftsaml. Danmarks Top. Antegnelser til nogle anmærkninger ... jfr. note 18. ²⁰ C. K. var søn af Eiler K., † 1599, og Hilleborg Bille, † 1602, efter hvem han arvede Egholm. Han og hans hustru ejede tillige Vellerupgård. Begge er begravede i Sæby kirke (jfr. DK. Kbh. Amt p. 943). ²¹ Se John B. Knipping: Iconography of the Counter Reformation in the Netherlands, Nieuwkoop 1974, II, 453, fig. 437. ²² Jfr. DK. Kbh. Amt p. 936. Her anses knoppen for at være fra o. 1550. I Øster Broby (DK. Sorø p. 592) findes en kalk fra 1680 af samme mester. Også her betragtes knoppen som ældre, mens man i Frederikssund (p. 660) opfatter den som værende samtidig med resten af kalken fra 1676. ²³ For alle tre fonte gælder, at de ingen fod har. Mackeprang (Døbefonte p. 84) er ikke utilbøjelig til at henregne Sønder Dalby-fonten til Slagelsetypens arkadegruppe. ²⁴ Pågældende år ønskedes en dåbskande anskaffet, jfr. kirkesynsloven 1861. ²⁵ Jfr. korrespondance i 2. afdelings arkiv. ²⁶ Den karakteristiske udformning af postamentet genfindes på prædikestolene i Vrangstrup (DK. Præstø p. 710) fra Abel Schrøders værksted o. 1650 og Søndersted i Holbæk amt, tilskrevet samme værksted. ²⁷ Horsens Orgelbyggeri: Fortegnelse over leverede orgler, i Den danske Orgelregistrants arkiv. ²⁸ LA. Bispearkivet. 1758—59. Sognepræsternes hist. efterretninger ... til Hofman.

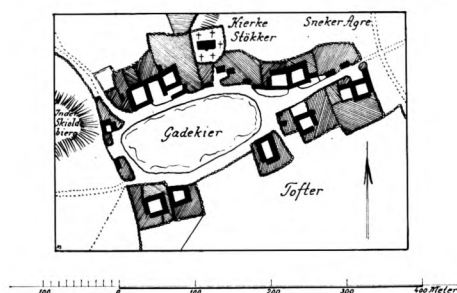

Fig. 11. Vellerup. Landsbyplan 1803.